

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB)

Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB), doğuştan var olan, yaşamın ilk üç yılında ortaya çıkan ileri düzeyde karmaşık bir gelişimsel yetersizliktir.

OSB'nin Görülme Sıklığı

ABD'de OSB her 68 çocuktan birini etkilemektedir. OSB'nin erkeklerdeki yaygınlığı kızlara göre yaklaşık dört-beş kat daha fazla olmaktadır. Ancak genelde OSB'nin seyri, kızlarda daha ağır olmaktadır.

OSB Gösteren Bireylerin Özellikleri

OSB gösteren bireylerde, temel olarak sosyal etkileşim ve sosyal iletişim sorunlarının yanı sıra sınırlı/yineleyici ilgi ve davranışlar görülmektedir. OSB'nin erken tanınması için aşağıda sıralanan özelliklerin görülmesi beklenmektedir:

- 6 ayı geçtiği halde başkalarına gülümsememek
- 12 ayı geçtiği halde agulamamak, parmakla bir şeyi işaret etmemek veya "bay-bay" gibi jestleri kullanmamak
- 24 ayı geçtiği halde kendiliğinden olan (ekolalik değil) iki kelimelik tümcelerin olmaması
- Herhangi bir ayda gelişimde gerileme göstermek; örneğin, dil veya sosyal beceri kaybının olması

DiğER UYARICI BELİRTİLERİ

- ÇocuĐunuzun sanki duymuyormuş gibi davranması
- Adıyla seslenince bakmaması
- Etrafındaki insanlara ilgi göstermemesi, aile üyelerine ve bakıcısına bile ilgisiz kalması
- Göz teması kurmaması veya birkaç saniyeden uzun süre göze bakmaması
- Ona bakıldığında veya karşısındaki ona güldüğünde karşılık vermemesi

- Yalnız başına oynamayı tercih etmesi, diğer çocuklarla ilgilenmemesi ve oynamaması
- Takıntılı ve tekrarlayıcı davranışlarının olması (ellerini kanat çırpar gibi sallaması, kendi çevresinde veya eşyalar etrafında anlamsız biçimde dönmesi, oyuncakları simetrik şekilde dizerek oynaması vb.)

OSB'nin Olası Nedenleri

OSB'nin tam olarak nedenleri ortaya konmamasına rağmen, OSB, çok sayıda genin dahil olduğu karmaşık bir genetik bozukluk olarak ele alınmaktadır. Bu genetik bozukluğun merkezi sinir sistemini etkilediği ve OSB'nin nörolojik bir sorun olduğu düşünülmektedir. OSB, sosyo-ekonomik düzey ya da çocuk yetiştirme yaklaşımlarıyla ilişkili değildir. Ancak ileri baba ve anne yaşının risk faktörü olduğu düşünülmektedir. Çeşitli toksinler, aşılardan gibi çevresel etmenlerle OSB arasında bilimsel bir ilişki bulunabilmiş değildir.

OSB'ye Yönelik Uygulamalar

OSB gösteren bireyler ve yakınlarına çok çeşitli ve farklı özelliklerde hizmetler önerilmektedir. Bu kadar çok sayıda ve çeşitte uygulama arasından seçim yapmak çok güç olabilir. Bu nedenle seçim yaparken kararı bilimsel bakış açısıyla vermek en doğru seçenektir. Bir uygulamanın etkili olduğunu söyleyebilmek için o uygulamanın gerçekten işe yaradığını gösteren bilimsel araştırmaların yapılmış olması gerekir.

Türkiye'de ve dünyanın diğer ülkelerinde bilimsel dayanaktan yoksun olduğu halde OSB alanında oldukça sık kullanılan uygulamalar bulunmaktadır. Hiperbarik oksijen terapisi, hayvan terapileri, ağır metallerden arındırma gibi uygulamalar buna örnek olarak gösterilebilir. Erken ve yoğun davranışsal eğitim, doğal öğretim, görsel destek kullanma gibi uygulamalar bilimsel dayanaklı uygulamalar iken ilişki temelli uygulamalar gibi uygulamalar da umut vadeden uygulamalar arasındadır. Bilimsel dayanaklı olmayan uygulamaların öncelikle tercih edilmesi, OSB gösteren bireyler için etkili uygulamaların gecikmesine ve birey için çok değerli olan zaman ve diğer kaynakların boşa harcanmasına neden olabilmektedir.

OSB Gösteren Bireylerin Eğitimleri

OSB gösteren bireylerin eğitimine olabildiğince erken başlanmalıdır. OSB'den etkilenme derecesine bağlı olarak, eğitimde yoğun ve kesintisiz bir süreç izlenmelidir. Birey normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada eğitim almak için hazır duruma gelinceye değin yoğun ve kesintisiz bire-bir öğretim etkinlikleri sürdürülmelidir. Birey hazır olduğunda ise, normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada eğitim almaya başlamalıdır. Sunulan hizmetler OSB'nin temel yetersizlik alanlarına odaklanmalıdır.

Öğrencilere kazandırılması gereken en önemli üç beceri; istemeyi öğretmek, tuvalet becerisi ve problem davranışların en aza indirilmesidir.

Takıntılarla mücadele etmenin en etkili yolu, takıntı davranışının yerine geçecek yeni davranışlar bulmaktır. Örneğin; sürekli parmakla oynayan bir çocuk için bunu önlemek yerine elini cebine sokmak, kollarını bağlayıp oturtmak gibi daha az rahatsız edici bir davranışla değiştirmek daha etkili olacaktır.

Bunları biliyor musunuz?

- OSB, bir ruh hastalığı değildir.
- OSB, çocuk yetiştirme biçimiyle ilişkili değildir.
- OSB, çocuğun bakımından sorumlu kişilerin (örn., anne vb.) çocuğa karşı soğuk ve ilgisiz olmasından kaynaklanmaz.
- OSB'nin nedeni henüz tam olarak bilinmemektedir. Ancak olası nedenlerinden söz edilmektedir.
 - OSB her ırkta, kültürde ve sosyo-ekonomik düzeyde görülebilmektedir.
 - Geçmişte OSB ifadesi bir şemsiye isim olarak kullanılmakta ve beş farklı alt kategoriden (Otistik Bozukluk, Asperger Sendromu, Çocukluğun Dezintegratif Bozukluğu, Rett sendromu ve Atipik Otizm) oluşmaktaydı. Ancak günümüzde bu alt kategorilerin tamamı ortadan kaldırılmış ve Rett sendromu dışındaki bozuklukların tümü OSB altında birleştirilmiştir.
 - OSB, Yaygın Gelişimsel Bozuklukla (YGB) eş anlamlı kullanılmaktadır.
 - OSB, tek başına görülebileceği gibi; zihinsel yetersizlik, epilepsi vb. gibi diğer yetersizliklerle birlikte de görülebilir .
 - Otizmlili çocukların bazılarının resim, müzik gibi alanlarda üstün yetenekleri olabiliyor.